

5. Віденська декларація та програма дій від 25 червня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/pdf/viendec.pdf
6. Права людини та науково-технічний прогрес [Електронний ресурс] : Резолюція 2450 (XXIII) Генеральної Асамблеї ООН від 19 грудня 1968 року. – Режим доступу:<https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/246/46/IMG/NR024646.pdf?OpenElement>
7. Декларація про використання науково-технічного прогресу в інтересах миру та на благо людства [Електронний ресурс] : Резолюція 3384 (XXX) Генеральної Асамблеї ООН від 9 грудня 1975 року. – Режим доступу: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NL7/500/02/IMG/NL750002.pdf?OpenElement>

СИНІЦІН П. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри міжнародного права та міжнародних відносин

РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ» І «КОНСТИТУЦІЙНЕ СУДОЧИНСТВО»

В конституційно-правовій доктрині існує деяка невизначеність щодо розмежування понять «конституційне судочинство» і «конституційне провадження». Зокрема, конституційне судочинство визначають як провадження щодо розгляду та вирішення звернень, які надходять до Конституційного Суду з підвідомчих йому питань. З цього випливає, що конституційне судочинство є певним порядком дій у разі надходження звернень. Разом з тим, умовою і підставою звернення до конституційного суду можна визначити правовий конфлікт — спір про право, звернення щодо тлумачення певної норми конституції чи законодавчого акту тощо. Доцільність визначення предмету конституційного судочинства саме через правовий конфлікт ґрунтується на існуючих теоретичних положеннях щодо змісту правового конфлікту.

У зв'язку з вищезазначеним, виникає закономірне питання, чи є таким спором про право встановлення відповідності чинних міжнародних договорів України або міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради для надання згоди на їх обов'язковість. На нашу думку, українська конституційно-правова доктрина не дала відповіді на це питання.

У зарубіжній правовій доктрині конституційне судочинство може виявляти двояку природу. З одного боку, конституційне судочинство (у контексті «constitutional litigation») представляє собою систему захисту прав людини (США). На цьому аспекті наголошує П. С. Карлан (P. S. Karlan) з огляду на поправку, яка вважає, що навіть якщо

«конституційне право пріоритетно регулює відносини щодо управління [1], його всеосяжною метою є стримувати та попереджувати порушення прав приватних осіб, а не просто стимулювати уряд до компенсації вже нанесеної шкоди» [2]. Цієї ж думки дотримуються М. Браун та К. Кінпортс (М. Brown & К. Kinports) [3].

Але існує й інша думка, згідно якій роль конституційних судових органів дещо нівелюється. Міжнародні договори, як правило, є результатом переговорів дипломатів національних органів виконавчої влади, при цьому органи судової влади не беруть участі у цьому процесі. Тому суди або не застосовують норми міжнародного права, або сприймають ці норми менш серйозно на відміну від норм національного права. Але, у більшості держав застосування міжнародно-правових норм розглядається як питання конституційного права [4].

З іншого боку, підстави конституційного судочинства виділяються з норм статей 150–152 Конституції України та статті 13 Закону України «Про Конституційний Суд України [5]. Такими є наступні звернення:

- з приводу вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність): законів та інших правових актів Верховної Ради України; актів Президента України; актів Кабінету Міністрів України; правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим,
- про надання висновків про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість;
- про надання висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпичменту;
- про необхідність офіційного тлумачення Конституції України та законів України.

З огляду на вказане, постає питання щодо ролі, зокрема Конституційного Суду України, у міжнародно-правових відносинах України. Як вже було вказано, конституційно визначено, що висновки щодо відповідності чинних міжнародних договорів або таких, що вносяться на розгляд парламенту, дає саме Конституційний Суд. Але, з доктринального визначення не можливо встановити цю важливу функцію Конституційного Суду України.

Конституційне судочинство слід розглядати як окремий вид юридичного процесу, оскільки він має такі особливості, відмінні від судочинства з кримінальних, цивільних та адміністративних справ: 1) підстави визначені Конституцією України та Законом України «Про Конституційний Суд України»; 2) процесуальний порядок реалізації встановлений Законом України «Про Конституційний Суд України» та конкретизований Регламентом Конституційного Суду України, 3) в основу конституційного судочинства покладені не усі основні

принципи судочинства з кримінальних, цивільних та адміністративних справ, а лише ті, які реалізуються у особливих формах.

Разом з тим, поза увагою науковців залишається визначення поняття «конституційне провадження», яке дуже часто ототожнюється із поняттям «конституційне судочинство». На наш погляд, цей підхід не є доцільним, оскільки поняття провадження етимологічно розуміється як процес проходження, процес розгляду.

Тому, ми вважаємо, що поняття «конституційне судочинство» слід визначати як законодавчо детерміновану діяльність Конституційного Суду або органу еквівалентної юрисдикції, яка спрямована на розгляд і вирішення звернень з підвідомчих вказаному органу питань, а також встановлення відповідності національного законодавства та міжнародних договорів, їх тлумачення в контексті конкретної держави. Поняття ж «конституційне провадження» необхідно розглядати як сам процес проходження звернення по всіх стадіях судового процесу конституційної юрисдикції. При цьому, на наш погляд поза поняттям «провадження» залишається саме процес встановлення відповідності національного законодавства і міжнародних договорів.

Список використаних джерел

1. Karlan P. S. The Paradoxical Structure of Constitutional Litigation, 75 Fordham L. Rev. 1913 (2007). Available at: <http://ir.lawnet.fordham.edu/flr/vol175/iss4/>
2. The Takings Clause of the Fifth Amendment is exceptional precisely because it permits the government to take private property or public use as long as it provides «just compensation.» U. S. Const. amend. V
3. Brown M. Constitutional litigation under §1983 / M. Brown, K. Kinports [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lexisnexis.com/store/images/Supplements/3164_2015Supplement.pdf
4. Haljan, D. (2012), Separating Powers: International Law before National Courts, T. M. C. Asser Press
5. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254 %D0 %BA/96- %D0 %B2 %D1 %80](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80)
6. Про Конституційний Суд України: Закон від 16.10.1996 № 422/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/422/96- %D0 %B2 %D1 %80](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/422/96-%D0%B2%D1%80)